

بۆچی ده بی سینهما له کوردان حه رام بیټ..؟ دیاربهریش هاوشیوهی (هه ولیژ و سلیمانی) سینهما له خۆی مه حروم ده کات!!

شوان تافینگ

کۆنترین و ناودارترین سینهما ی دیاربهر کر، (سینهما دیلان) ه که ده رگای خۆی به پووی هه واداران قوفلدا و هه زاران شهیدا و هۆگری سینهما ی له خۆی توپه کرد.

ئهو سینهما یی که رۆژگارێک مۆری خۆی له ژیا نی کۆمه لایه تی ئهو شارهدا نه خشانده. ئهو که سانه ی پێشتر سه ردانیا ن ده کرد، جوانترین جلوه رگیا ن ده پۆشی و له سه ر داویک خۆیا ن ده رازانده وه، ئهو سینهما یی که هه میشه ده رگای خۆی بۆ ئه وینداری خستبووه سه ر پشت، ئهو سینهما یی که فیلمه کانی به فایتۆن کۆلان به کۆلان و گه رپه ک به گه رپه ک ده ناساند، ئهو سینهما یی که رۆژگارێک گه وهره ترین سینهما بوو له سه ر ئاستی تورکیا، ئهو سینهما یی که به یه کێک له گه وهره ترین سینهما کانی ناوچه ی به لکانیش داده نرا. ئهو سینهما یی کاتێک یه کێک سه ردا نی دیاربهر کر ده کرد، به دلێکی پر له تاسه وه با سی ده کرد. ئهو سینهما یی که سه مفۆنیای ده ولت و کۆنسیرته کانی لێ سازده کرا، ئیدی جاریکی دیکه په رده ی سپی به دیاربهر کر یه کان نیشان نادات.

سینهما ی دیلان (Dilan Sinemasi) له سالانی په نجا کاندای له لایه ن مه ئموری ئه رمه نی هاروتیا ن سه رافیا ن و بنه ماله ی دیلان وه له باشتترین ناوچه ی دیاربهر کر، له ده رگای چیا (ده ریا چیی) دروستکرا. بۆ ماوه ی 60 سال خزمه تی به بواری کلتور و هونه ری دیاربهر کر یه کان کرد و جیگه ی زیاتر له 2000 که سی تیدا ده بووه وه. خاوه نی سینهما که (نه جات دیلان) که ئیستا ته مه نی خۆی له 78 سال ده دات و له ئیستانبول ده ژیت، ده لیت: «به تاجاری له بهر کۆمپانیا کانی فیلم وازم له و کاره هینا و سینهما که م داخست». نه جات دیلان روونیکرده وه، که بنه ماله که یان زیاتر له 71 ساله کاری

سینه مایی ده کهن و ئەوان لە شارەکانی وەک میردین، سێرت و بینگۆل سالفۆنی سینه مایان کردۆتەو. ههروهک ده لیت: «من زۆر به خه مارییه وه ئه وهله سینه ماییه داده خه م». تهنانهت بۆ ئه وهی سالفۆنی سینه ماکه ی دانه خریت، بۆ ماوه ی نزیکه ی سێ سال زانیکی مادی زۆری پیگه یشتووه، به لام دیسانه وه بهرده وامبووه، تا دوا جار به نا چاری له بهر کۆمپانیاکانی فیلم تهحه مولی زهره ری زیاتری نه کردووه و برپاری داخستنی سینه ماکه ی دعات.

له لایه کی دیکه وه، ماکنیستی سینه مایی نه جات دوران، به خه مگینی و بۆ دوا یین جار تۆزی سه ر ماکاره کانی فیلم پاک کرده وه و مالئاوایی له کاره که ی خۆی کرد. ههروهک گویشی ئه و ۳۹ سال بوو ماکنیستی له و سینه مایه دا کردووه و زۆر خه فته تبار بوو، کاتیگ سینه ماکه ی داخا. له کۆتایدا به داخباریه وه ماوه بلایی، له کاتیگدا له ولاتان سینه ما بۆته پیشه سازی و کولتور و هونه ری سیاسه تکردن و خوشترین شوینی رابواردن، تهنانهت هه ندێ ولات وه زاره تی تاییه ت به سینه مایان هه یه، که چی ئیمه ی کورد له سه ر ئاستی هه موو پارچه کانی کوردستان تاقه سینه مایه کمان نییه شانازی پیوه بکه ی. له جیاتی ئه وه ی هۆلی سینه ماکان زیاتر ته شویق بکری و بینه ری کورد له گه ل سینه ما ئاشت بکریته وه، که چی رۆژ له دوا ی رۆژ به ره مه می کرچوکال و بی مانا سازه کری و بینه ری زیاتر له سینه ما ده تۆزی. لیژه دا ئه و پرسیاره ی له بهرده مماندا خۆی قوتده کاته وه ئه وه یه، ئایا له ره وشیکی وه هادا چۆن ده توانین بناغه یه ک، سه بک و ناسنامه یه ک بۆ سینه مای نه ته وه یه کی بی ده ولت دابنێین، له ده میگدا ئه مرۆ سینه ما هاوشانی بواره ژیا نییه کانی دیکه، رۆلکی گزنگ ده گێریت له پرۆسه ی بنیاتنانی نه ته وه دا (Building Nation).

هه ولیر و سینه ماکانی و چه ند بیر هه وهریه ک

له یاده وهریه کانی: عومه ر فرهادی

له سالانی کۆتایی نیوهی یه که می سه دهی بیستی رابردوو. هه ولیر شاریکی بچوک بوو. جگه له چاپخانه کان و باخچه یه کی گشتی شوینی کات به سه ر بردنی لئ نه بوو. هه موو مالیک کاره بایان نه بوو. هه ر بویه رادیو شیان نه بوو. له چاپخانه کان و ماله دهوله مه نده کان رادیو و قه وان (گرامافون) هه بوو. خه لکی نه و نه ده به گۆرانی و موزیک ئاشنا نه بوون. جگه له گۆرانییه فۆلکلۆرییه کوردییه کان و تورکمانیه کان هه ندئ گۆرانی بیژێ عه ره بیهش گوئیگی خۆیان هه بوو. له هه ولیر گویمان لئ ببوو که شتیک هه یه پتیده لئین «سینه ما» یان «سینه مه» نه وهش له شاره گه وهره کانی عیراقی نه وسه وهک (به غدا و به سره و موسل و کهرکوک) هه بوون.

له گه لده ستی کردنی دروست کردنی بینای سینه مایه ک له به رامبه ر مه زارگه ی «سولتان موزه فهر» له لایه ن خاوه نی زه ویه که «داود ئاغای یه عقوبی» هه واله که له نێوان خه لکیدا بلایوووه. هه بوو ده یگوت: ئاخه زه مانه!! دنیا خرابووه نه وه مه له یه بیته هه ولیر. هه موومان گونا هکار ده بین. نه وه حه رامه. هه بوو به یچه وانه وه. به خۆشیه وه هه واله که یان بلایوده کردوه و به پیشکه وتنی شاره که یان داده نا. هه ردوو تووژ مشتومریان بوو. ههش بوو وهک بابه تیکی بئ بایه خ لئیان ته ماشاده کرد و ده یانگوت بابزانین نه وه شته چیه؟ به لکو حه رام نه ..

بینای سینه ماکه له که ره بوچ دروستکراو به دینگه ی چوار گوشه ی به رز که به نه سه که له وه ستا و کریکاره کان ئیشیان تیدا ده کرد، نه وه کات نه وه جۆره که ره سه ته ی بینا له هه ولیر به کار نه ده هات وه ستا کانی ئیره ته نیا توانای دروست کردنی خانووی ئاساییان هه بوو. وه ستا و کریکاره کان عه ره ب بوون و له به غدا وه هاتبوون.

به بیرمه رۆژیکیان کریکاریک له سه ر نه سه که له به ربوووه و گیانی له ده ستدا، خه به ر بلایوووه. وتیان نه وه سولتان موزه فهر لییدایه و کوشتی.

کوده بی سینه ما له کن مه رقه دی وی دروست بکریت. کریکاری هه ژار به دوای نانی خۆی هاتوه کار بکات. نه وه هه قی چیه نه وه بینایه ی نه وه کاری تیدا ده کا ماله یان مرگه وته یان مه یخانه یه یان سینه مایه یان قوتابخانه یه .. هتد. نه مه ی روویدا له سالی ۱۹۴۶ ی زایینی بوو سینه ماکه به ره له وه ی سه ره ی بگیری، چه ند فیلمیکیان تیدا نمایش کرد له کۆتای هاوینو سه ره تای پایز، پاشان ده ستیان کرد به سه رگرتنی به جه مه لون و کرا به سینه مه ی «شتوی» واته زستانه و داخراو. له به ر ده رگای سه ره کی و له تابلۆیه کی نیو بازنه یه ی به کوردی نوسرا «سینه مه ی سلاح الدین» یه که م فیلم که له سینه مه ی سه لاهه دین نمایش کرا فیلمیکی عه ره بی میسری بوو به ناوی «یوم سعید» واته رۆژیکی کامه ران یان به خته وه ر. فیلمه که له نواندن میسقیار و گۆرانیبیژی ناوداری عه ره ب و میسر «محمد عبدالوهاب» بوو له گه لا خانمی نه کته ر «ئیلهام حسین» و چه ند گۆرانی تیدا پیشکهش کرا. وهک:

- ۱- (گول عمری عایش لوحدي)، (به درژیای ته مه نم به ته نیا ژیاوم).
- ۲- القلم ده یکان لیه؟، (نه م سته مه بۆچی بوو؟).
- ۳- ئۆپه ریتی قه یس و له یلا، له شیعری (احمد شوقی) که به شیکه له شانۆگه رییه کی شیعری به ناوی (مجنون لیلی).
- ۴- یاناسیه وعدي (نه ی نه وه ی په یمانت له بیر کردوه).
- ۵- ماحلاها عیشه الفلاح (ژیانی جوتیار چه ند خۆشه).
- ۶- اجری. اجری.

نه مه یان وهک میسریه کان ده لئین: اگری. اگری بوو که وتبووه سه ر زاری زۆریه ی گه نه که کان که ده یانگوته وه له به ر خۆیان. وشه کان و ئاوازه که ی سوک بوون. بانه مهش بلیم که نه کته ری ناوداری میسر «فاتن حمامه» له وه فیلمه به شداریبوو و مندالکی حه فت هه شت سالان بوو.

زۆرم حه ز لئ بوو سینه ما ببینم، به لام بۆ مندالکی ته مه ن هه شت سالان زه حمه ت بوو. رۆژیکیان نه بو به کری ره حمه تی برا گه وره م له گه لا چه ند گه نه جیکی براده ری چونه سینه ما و منیان له گه لا خۆیان برد. یه که م فیلم که له له ژیاندا ببینم ناوی «منوع الحب» واته (خۆشه ویستی قه ده غه یه) بوو، نه ویش له نواندن (محمد عبدالوهاب و رجاو عبده) بوو، چه ندین گۆرانی خۆشی له خۆ گرتبوو، هه رییه که یان به جیا یان به یه که وه (دۆیتۆ)، کار به وهش نه وه ستا جار جار سینه مه ی سه فه ریش ده هاته گه ره که کان «مکتب الاستعلامات البریتانی» که پیشتر له دوکانی ئوتوچییه که ی ته نیشته چاپخانه ی «حه سه ن ره ز» مه چکۆی ئیستا» بوو، بۆ دیعایه بۆ ولاته که یان و نمایش کردنی هه ندئ فیلمی سینه مایی بیده نگ، له نێو گه ره که کان و له شوینیکی گونجاو شاشه یه کی سپیان له دیواریک ده کوتاو فیلمه که یان پیشان ده دا، دوا ی بانگه یشتکردن بۆ هاو لاتیان تابه شداری بکه ن له بینینی، جار هه بوو به عه ره بی هاواریان ده کرد (سینما سفریه کلش حلوه) واته سینه مای سه فه ری زۆر خۆشه.

له پێی نه وه سینه ما سه فه ریانه ئاشنای فیلمی کارتۆن بوین که نه وسه پێیانده گوت (نه جیندۆکه)، له سالی ۱۹۴۷ ده وله مه ندیکتری هه ولیر.

ته حسين على پاشاي دؤغره مه چي .
له نزيك مه زارگه ي «شيخ الله» له گه په كي
خانه قبا سينه مه ي «الحمر او» ي
دروستكردو له كوتايي ساله كه ته او
بوو، سينه ماكه داخراو بوو، پاشان
به شي هاو نيشيان له تهنيشتي
دروستكردو پشت سينه ماكه چوله واني
بوو ته نيا شينايي تور و سلق و
سه وزه واتي لئ ده چيندرا، ئيوارانيش
له به رده م مژگه وتي شيخه لالا داري
سوتاندن له چيلكه و قه لاشكهر ي كه
بو فروشتن له خو شناو تيه وه به كهر
و ولاغ ده هينرايه شار. ئيتر ئه و
ناوه ده بووه هه لالا، يه كه م فيلم له و
سينه مايه نمايشكرا ناوي (سلامه)
بوو كه له رومانتيكي (علي احمد
باكتير) به ناو نيشاني (سلامه القس)

وهرگيرا بوو. له نواندني گه وره گورانيبيژي ئا فره تي عه ره بي

(ام كلثوم) كه به «ئه ستيره ي روزه لات» ناسرا بوو له گه لا (يحي
شاهين) و چهند ئه كته ريكي تر.

باكه ميكيش باسي جوري ريكلام كردن بكه ين بو فيلمه كان. جار هه بوو
ئه گهر فيلمه كه گرنگ بووايه به ئوتوموبيل. كه ژماره ي زور كه م بوو له
هه وليتر، ئه وه ي پييانده گوت (ته نته) واته بي سه ره كان و كراوه بوون.
تابلوي فيلمه كه به ده ست كابراي ديعايه چي بوو، هاواري ناوي فيلمه كه ي
ده كرد و هه ندي جاريش دلول زورپاشيان له گه لده بوو بو سه رنج راكيستان.
يان يه كيكي تابلوكه ي هه لده گرت و ديعايه چيه كه ش ناوي فيلمه كه و
ئه كته ره كان ي راده گه ياند، ناوي هه نديكيانم له بيره وه كو ره سول و واحد
بوژنو محي الدين (ابو سباح) و ئو غز.

هوله كان ي هه ردوو سينه ما چوار به ش بوون: لاي پيشه وه نزيك شاشه
به چل فلس بوو پييانده گوت (چل بايي) ئه مه يان خوش نه بوو، چونكه
نزيك شاشه بوو يهك، دووه م خه لكانتيكي نيمچه ئاژاوه چي و هاتو
هاواركه ري له خو ده گرت، جگه له خه لكانتيكي ريگ و عاشقه سينه ماو كه م
ده رامه ت. دووه ميان (٦٠) فلس واته شه ست بايي، پاشان (١٠٠) بايي،
به لام دوايي ئه م هه ردوو به شه ليك دران و بووه (٨٠) فلسي. به شي
چوارم (لوج) بوو كه له دواوه ي دواوه بوو، شويني جياكراو بوو چوار
كورسي ده گرت ئه مه يان بو خيزان ترخان كرابوون، كه زوربه يان ئه وكات
به عه باو پيچه يان به عه باو سفور ده هاتنه سينه ماو فيلمه كان ي عبدالوهابو
فريد ئه تره شو سباح و ئه واني گورانيان تيذا بوو هه بوو، هه مو لوجه كان
پر ده بوون.

له سه ره تاي نمايشي فيلم چهند (مقدمه) يان (پيش عه رزكردن) بو

فوتو: ئاشتي عه دو

فيلمه كان ي داهاتوو ده كرا، وهك ريكلام پاشان فيلمه كه ده ستي پيده كردو
له نيوهيدا ده بوو به (فه تره) واته پشودان ئه وكات سارد ي وهك سيفونو
نامليت و پاشان بيبيسيو كوكا ده فروشران له نيو هولي سينه ما ده ستيگر
ده يان فروشت، يان بو هه بوو بييه ده ره وهو شتيك بخوي يان بخويه وه،
بيتاقيه كيان ددها به وه كه سه ي ده چيته ده ره وه پييانده گوت (خروج) واته
چونه ده ره وه. زور جاريش هه بوو ئه و خروجه ي ده فروشته وه به يه كيكي
تر به پارهيكي كه م و ئه و ده يتوان ي به بيتاقيه كه بيته ژوره وهو نيوه ي
فيلمه كه بيبي! سالا رويو سالا هات چهند ين سينه ماي ديكه له هه وليتر
كرانه وه له وانه (سينه ماي سيروان) كه و ايزانم تائيستاش ماوه. سينه ماي
(جونديان. سه فين. كريستالا).

به لام ئيستا هه وليتر شارتيكي بي سينه مايه، ته له فزيون له سالاني بهر
له ١٩٩١ كاريگه ريكي هه بوو له سه ر كه مكرده وه ي بينه راني سينه ما و
له دواي ١٩٩١ وه (دواي راپه رين) كه له كوردستان قه دهغه له سه ر
سه ته لايت نه ماو چوه هه موو ماليك روزه ده يان به لكو سه دان فيلم
له كه ناله كان نمايش ده كر ين و كاريگه ريه كه ي خوي كرد. و ايزانم ئه م
ديارده يه ته نها ولا تي ئيمه ي نه گرتوته وه. من خوم له ماوه ي گه نجيم و
تاناوه راس تي حه فتاكانيش له سه ده ي رابردودا خولياي سينه ما بووم له
١٩٦٤-١٩٦٦ له شاري حيلله فه رمانبه ر بووم هه موو پينج شه موو هه بنيان
له به غدا بووم ته نيا بو «سينه ما» كه متر له سي و چوار فيلمي جوراو
جورم نه ده بيبي. ئيستا له كه نالي ته له فزيوني (روتانا زمان) زور جار
فيلمه عه ره بيه كونه كان ده بينمه وه و دلخوش ده بم، به يادي جارن.

سینه ماکان له هۆلی نیشاناندانی فیلم بو گه راجی ئۆتۆمبیل و کوڭای خوارده مه نی

شیکاری: مه سعودی مه لا هه مزه
فۆتۆ: ناشتی عه دۆ

سینه ما وهک هونه ری حه وته م هه ره له گه ل سهره لدان و گه شه کردنی، لای گه لانی دونیا بایه خیکی یه کجار گه وری پیدراوه و به رده وام پێشی دهری، هه ره شه و وایکردوه گه لانی له میله تانی دونیا هه مو ئامانج و سیاسه تی خۆیان له ریگای فیلمه سینه مایه کانه وه و له ریگایه کی یه کجار راستوخۆ و کاریگر به گه لانی دیکه ی دونیا بناسین، که وای و ئه وه گرنگی سینه ما بی، بیگومان ئه و سینه مایه بایه خیکی یه کجار گرنگی گه ره که، که پێویسته ئیمه ی کوردیش خۆمانی لێ بییه ش نه که یین.

سینه ما و هۆلی نیشاناندانی فیلم

بیگومان بوونی سینه ما به هۆلی سینه ماوه به نده، له به ره وه ی هه ره فیلمیک که به ره مه دئ ده کرئ له ریگای هۆلی سینه ما وه بینه ران بیبین، ئه گینا ئه سته مه بینه ران ئه و فیلمانه بیبین، که گومانێ تێدانییه پێویسته هه ره فیلمیک له هه ره شوینیک به ره مه دئ خه لکی ئه و ناوچه یه بیبین.

کورد و هۆلی سینه ما و فیلمی بیانی

له سهره تای دروستبوونی هۆله سینه مایه کان له هه ولێر، له به ره وه ی فیلمی سینه مایه ی کوردی بوونیان نه بووه، یاخود ژماره یان یه کجار که م بووه، خاوه ن سینه ماکان بۆ به رده وان به بازای خۆیان و رازیکردنی ئه وانه ی سهردانی سینه مایان ده کرد، ناچار هانایان بۆ نمایشکردنی فیلمه بیانییه کان به گشتی و فیلمه هیندی و ئه مریکیه کان به تایبه تی ده برد، که ئه وه ش ئاشنایه تییه کی یه کجار باشی بینه رانی کوردی به هونه رمه نده بیانییه کان و به ره مه کانیان دروست کردبوو.

نه بوونی فیلمی کوردی و نیشاناندانی فیلمی بیگانه

له کۆتایی نه وه ده کان له شاری هه ولێر به هۆی نه بوونی فیلمی کوردی، که بیگومان ئه وه ش دهره فته یه کجار که م بوو بۆ ئه وه ی هونه رمه ندانی کورد فیلمی سینه مایه به ره م بین، به لām له گه ل ئه وده هونه رمه ندانی کورد نه وه سستان و کاریان ده کرد و له و پێناوه شدا چه ندین فیلمی درێژیان دهره ینا، که فیلمه کان زۆربه یان به VHS به ره م ده هاتن و له سینه ماکانی شاری هه ولێر نمایش ده کران، ئه و دهره ینه ره ی له شاری هه ولێر زیاتر ئه و کاره ی ده کرد ته نیا که ریم بوو، له شاری سلیمانیشدا فیلمی گردی پیرۆز بۆ ماوه یه کی یه کجار زۆر له سینه ما دلشاد نمایش کرا، که به برپای شاره زایانی سینه ما، ئه و فیلمانه ناچه قالی سینه ماوه، وه لێ پێیان ده گوترئ هه وللی فیلمسازی و هۆله سینه مایه کانیش له نمایشکردنی ئه و فیلمانه دا سوودیان ده بینی و جاریکی دیکه دوا ی شه ری ناوخۆ و ئه و کاره ساتانه ی به سه ر کورد هات له ریگای ئه و فیلمانه وه تا راده یه ک بینه ر به هۆلی سینه ما ئاشت بوویه وه.

له ناوچوونی هۆله کانی سینه ما

دوا به دوا ی سالانی ۲۰۰۰ و له گه ل په یدابوونی هه وللی سینه مایه ی به ره مه ی تانسی فیلمی سینه مایه له لایه ن هونه رمه ندانی کورده وه، به پێچه وانه ی ئه وه ی که پێشبینی ده کرا، که ده بوو هۆله سینه مایه کان ژماره یان زیاد بی، وه لێ رۆژ له دوا ی رۆژ ژماره یان که م بۆوه و وایله ات ئه و هۆله سینه مایه ی هه ولێر هه ریبه که و هانای بۆ کاریکی دیکه ی دوور له سینه ما برد.

ته کنیکی نوێ و هۆله کانی سینه ما

گومان له وده دا نییه به هۆی ئه و باروزروفه ی کورد تێیکه وتوه، ئیمه ی کورد وه کو پێویست ئاگاداری پێشکه وتنه کانی جیهان نه بووینه، یاخود ئه گه ره به شیوه یه ک له شیوه کان و له ریگای هه وللی خۆمانه وه ئاگاداریش بووبین ئه و هینده به ئاسانی نه مانتوانیوه سوود له و پێشکه وتنه وه رگیرین، جا بۆیه هۆله سینه مایه کانی هه ولێر وێرای ئه وه ی له و چه ند ساله ی دوا ی بی خزمه تیان پێوه دیار بوو، ئه وه له پووی ته کنیکشه وه وه کو پێویست نه یانتوانی بوو سوود له ته کنیکی جیهانی و پێشکه وتوو وه رگیرن.

فېلىمى سىنەمايى ۳۵ مىلم و بەرېلاوى DVD

گەرەترىن كېشەيەك كە تا ئىستاشى لەگەلدايى سىنەماكارانى كورد
پېوھى دەنالىنن، سەربارى نەبوونى ھۆلى سىنەمايى پروفېشنال،
نەمىشكردنى فېلمەكانيانە بە شىۋەيەكى جىاواز لەسىستى ۳۵مىلم،
ئەوئىش لەرىگە ھۆلى نەشیاو يان لەرىگە تېقىھەكان، گومانى تېدانىيە
ئەو جۆرە نەمىش كەرنەش كاردەكاتە سەر كوالىتى فېلمەكە لە دەنگ و
رەنگدا. چونكە ھۆلەكان تايبەتمەندى نەمىشكردنى فېلمى تېدانىيە.

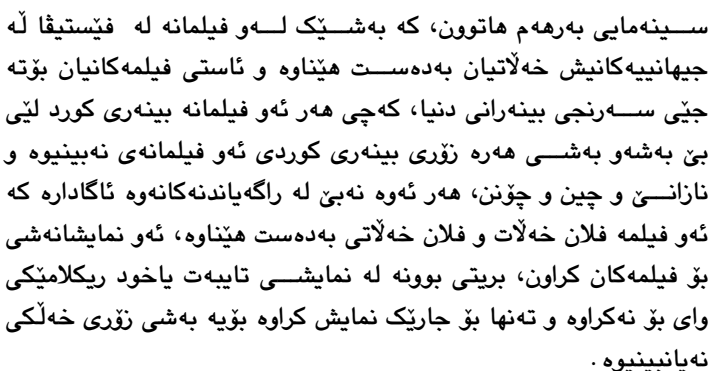
لە ھۆلى سىنەماوہ بۆ گەرەجى ئۆتۆمبېل

يەككە لە كۆتترىن سىنەماكانى ھەولېر سىنەما سەلاھەدىن بوو، كە
دەكەوئىتە بەرامبەر گۆرى سولتان موزەفەر لە شەقامى موزەفەرىيە لە
شارى ھەولېر، ئەو ھۆلە وئېراي ئەوھى سالانتيكى زۆر چەندىن فېلمى
سىنەمايى تېدا نەمىشكراوہ، كەچى لەو سالانەى دوايىدا ئەو ھۆلە تەخت
كراو كەسىكېش نەبوو بېتە ۋەلام و ۋابكا ئەو ھۆلە تېكەندى، ۋەلى
بە شىۋەيەكى دىكە نوئېكرېتەوہ و بۆ نەمىشكردنى فېلمە سىنەمايىيە
نوئېكان سوودى لېۋەرېگىردى، ئىستا ئەو ھۆلە سىنەمايىيە بۆتە گەرەجى
ئۆتۆمبېل و جاران ئەگەر خەلك بە پارە چووبا سەيرى فېلمى سىنەمايى
كردبا، ئىستا لەھەمان شوئىن دەتوانى بچى ئۆتۆمبېلەكەى رابگرى.

لە ھۆلى سىنەماوہ بۆ شوئىنى ئەتارى و كۆگاي خواردەمەنى

ھۆلى سىنەما ھەمرا يەككە دىكەيە لەو چەند ھۆلە سىنەمايىيە
كۆنەنەى لە شارى ھەولېر شوئىنى نەمىشكردنى فېلمى سىنەمايى
بووئىنە و خەلكانى ھونەردۆست لېى كۆبوونەتەوہ، كە ئەو
ھۆلەش شوئىنەكەى دەكەوئىتە ناو جەرگەى بازارى شىخەللا،
ۋەلى ئىستا ئەو ھۆلە سىنەمايىيە ھەر بە بالەخانەى خۆى و
بەھەمان تابلۆى نووسراوى جاران «سىنەما ھەمرا» بۆتە
شوئىنى يارىكردنى ئەتارى بۆ مىندالان و بەشىكى دىكەشى
بۆتە كۆگاي خواردەمەنى، كە دوكاندارانى بازارى ھەمرا
سوودى لېۋەردەگرن، بەلام ئەوھى ئەو ھۆلە لە ھۆلى
سىنەما سەلاھەدىن جىادەكاتەوہ، ئەوھى كە ئەوھىيان
ھىشتا بالەخانەكەى ماوہ و تېكەندراوہ، جا نازانئى ئەوئىش
خەمى لېدەخوورئى ياخود ۋەكو سىنەماكەى دىكە خاپوور دەكرئ و
دەكرېتە سوپەر ماركېت!

لهو چەند سـالـهـى دوايى و دواى هانتى سـهـتـهـلايت و بـوونى له زۆر بهـى مـالـهـكان هـۆـلـه سـينـهـمايـيهـكان وهـكو پـيـويـست بازاړيان نهـبوو، بهـو ماـنايـهـى ئـهـو خـهـلـكـانهـى جاـران دهـچـوونـه هـۆـلـه سـينـهـمايـيهـكان بـۆ بـينـينى فـيلـمـيـك، ئـيـسـتا له رـيـگـاي سـهـتـهـلايتـهـكـيان و له شـاشـهـى تـهـلهـفـزيـوـنى مـالـهـكـهـياندا سـهـيرى ئـهـو فـيلـمـهـيان دهـكـرد، كه حـهـزيـان لـيـى بـوو، بـيـگـومان ئـهـو هـش كـارى كـرده سـهـر بازاړى هـۆـلـه سـينـهـمايـيهـكان و وـايـكـرد وهـكو جاـران خـهـلـك نهـچـۆ بـۆ بـينـينى فـيلـمـهـكان له هـۆـلـى سـينـهـمايـى، هـهـر بـۆـيـه هـۆـلـه سـينـهـمايـيهـكان هـاـنايـان بـۆ نـمـايـشـكـردنى فـيلـمى سـيـكـسى بـرد و لهـوهـشدا گـهـنـجـان بهـرـپـژـهـيهـكى زۆر سـهـردانى ئـهـو هـۆـلـانهـيان دهـكـرد و فـيلـمـه سـيـكـسـيهـكـانيـان دهـبينى، كه بـيـگـومان ئـهـو هـش كـاريـكـرده سـهـر سـومـعهـى سـينـهـماو هـۆـلـهـكان، كهـچى دواى ماوهـيهـك و گـهـيشـتنى خـزمـهـگـتـوزارى وهـكو ئـهـنتـهـرـنـيـت و سـهـتـهـلايت بهـ شـيـوهـيهـكى فراوانـتر سـينـهـماكان لهـوهـشدا فهـشـهـليـان هـيـتاو نهـياتـوانـى بـهـرـهـو بهـ بازاړى خـۆيان بـدهـن، هـهـر بـۆـيـه سـومـعهـى خـۆيان بـرد و بازاړيشـيان نهـما. لهـگـهـل نـمـايـشـكـردنى ئـهـو فـيلـمـه سـيـكـسيـانهـى له هـۆـلـه سـينـهـمايـيهـكان نـمـايـشـدهـكران، سـينـهـما بهـ شـيـوهـيهـك له شـيـوهـكان قـودـسيـهـتى خـۆى لهـدهـست دا، بهـشـيـوهـيهـك كه زۆرـجار لهـوتارى جـهـژـناندا مهـلاكان لهـسـهـر مـينـبهـرى مـزگـهـوت هـاواريـان دهـكـرد تـكـايـه ئاگادارى مندالهـكانـتان بـن نهـچـنه هـۆـلـى سـينـهـما و سـهـيرى فـيلـمى خـراپ بـكـن، كهـچى هـهـر هـۆـلـه سـينـهـمايـيهـكـانه كه له ولـاتـاندا خـهـلـك بهـ مال و مندالهـوه دهـچـۆ بـۆ بـينـينى فـيلـمى سـينـهـمايـى.

له‌به‌رئه‌وه‌ی له‌كوردستان به‌گشتی هۆڵه‌ سینه‌ماییه‌كان فه‌شه‌لیان هینا له‌بازرگانی و پاره‌ په‌یداكردن، بۆیه‌ دواى تێكچوون یا راگرتنی ئه‌و هۆڵانه‌ كه‌سیك ئاماده‌ نییه‌ له‌سه‌ر ئه‌ركی خۆی هۆلی سینه‌مایی دروست بكا، ئه‌وه‌ی ده‌مییته‌وه‌ به‌پۆه‌به‌رایه‌تییه‌كانی سینه‌مان، ماوه‌ی چه‌ند ساڵێكه‌ هه‌ر باس له‌ دروستكردنی هۆلی سینه‌مایی ده‌كه‌ن، كه‌چی تا ئیستا هه‌ر قسه‌یه‌و نه‌بۆته‌ كردار، له‌وه‌ش گزنگتر مه‌هدی ئومید باسی له‌وه‌ ده‌كرد كه‌ له‌سه‌رده‌می به‌پۆه‌به‌رایه‌تی خۆیدا زۆر هه‌ولیداوه‌ شارێکی سینه‌مایی له‌ هه‌ولێر دروست بكا، كه‌چی هه‌ولێه‌كانی بێ سوود بوونه‌و ئه‌وه‌ ئیستا ده‌بینین هه‌چ هۆلی سینه‌مایی شایسته‌ی وا نییه‌ بۆ نه‌مایشكردنی فیلمه‌ سینه‌مايه‌كان.

هەر له‌دوای ئازادکردنی عێراق له کوردستان به شیۆه‌یه‌کی باش هه‌ولێ فیلمسازی و سینه‌مایی دروه، له‌مروه‌شه‌وه جه‌ن‌دین فیلمی

کیشەپەکی دیکە که له کوردستان بوونی ههیه و زۆری به شه کانی هونه ر

خاوبوونى ھەيە، ئەويش لە بەرھەمھيئەتتىكى فېلىمدا ۋە ئەگەرىش بەوردى سەيرىيان بگەين، بەشى زۆرى ئەو كۆمپانىيانە ناچنە قالبى كەرتى تاييەتەو، جا بۆيە تا ئىستى سەرمایەدارىك نەویراۋە سەرمایەكەى خۆى لە ھۆلىكى سىنەمايى بختەگەر، بىگومان ئەو ھەش لە بەر ترسى زەرەر ۋە دووبارەبوونەو سىنارىيۇ ھەمان ئەو ھۆلە سىنەمايىيەكە نەيانتوانى سەركەوتوو بن لە كاركردن لە نمايشى فېلىمى سىنەمايى.

نەك ھەر سىنەما پېئوھى دەنالىنن، ئەويش نەبوونى ياساگە بۇ پاراستنى مافى ھونەرمەندان ۋە پاراستنى بەرھەمەكانيان، لەوانەيە لەو ھەدا ھۆلەكان ھەقيان بىك نەویرن فېلىمىك بگپنەو ۋە نمايشى بگەن بۇ قازانچ، لەبەرئەوھى لەوانەيە رۆژىك لە رۆژان ئەو فېلىمە لە بازارەكان كۆپى بگرت، ياخود تەلەفزیۋنەكان نمايشى بگەن.

كەرتى تاييەت ۋە ھۆلى سىنەمايى

لەبەرئەوھى ھۆلە سىنەمايىيەكان لەكاركردى نمايشكردى فېلىمدا سەركەوتنيان بەدەست نەھيئا، ئىستا دەبينن كە لە كوردستان كەرتى تاييەت بە شىۋەيەكى يەكجار

پاركى منارە لە شوپىنى ھۆلى سىنەمايى
 ۋەكو بينيمان ۋە دەشيبينن لە فەراغى نەبوونى ھۆلى سىنەمايى ئىستا لەشارى ھەولير جگە لە ھۆلى پيشەو پاركى منارە بۆتە شوپىنى نمايشكردى فېلمە سىنەمايىيەكان، باشتيرن بەلگەش بۇ ئەو بەرپوۋەچوون ۋە نمايشكردى بەشيك لەو فېلمانە بوو كە لە ھەفتەى فېلىمى كوردى لە شارى ھەولير نمايشكرا، ئىستاش دووبارە ۋە دەبينن بەشيكى دىكەى فېلمە سىنەمايىيەكان لە پاركى منارە نمايش دەكرين، جا ئەو جۆرە نمايشكردەن چەندە ئەكادىمىيە ۋە كاردەكاتە سەركواليتى فېلمەكان، ئەو بۇ ستافى ريكخەرى ئەو جۆرە ياد ۋە فېستيفالانە ۋە خودى دەرھيئەران جىدپلم.

چاره سهه

بیگومان نه بوونی هۆلی سینه مایی کیشه یه کی یه کجار گه وره یه و ناکرئ وا به سانایی به سه ریدا تپه رین، له به ره وه ی نه بوونی هۆلی سینه مایی وه کو نه وه وایه سینه مات نه بئ، چونکه یه کیک له خاسیه ته کانی بوونی سینه ما له هه ر ولاتیک هۆلی سینه مایی، که ئیمه نیمانه و باسیش له بوونی سینه ما ده کرئ له کوردستان، که چی له ولاتانی دونیا زۆرجار شاریک به ده یان هۆلی سینه مای لیه و به پئی ستانداردی جیهانی پئویسته بۆ هه ر ۱۰۰۰ که سیک هۆلیکی سینه مایی هه بئ، که چی شاریکی وه ک هه ولیر یه ک هۆلی سینه مایی شیای لئ نییه، بۆیه پئویسته به رپوه به رایه تی سینه ما و وه زاره تی رۆشن بیری به ر له وه ی بیر له به ره مه یانی فیلمی سینه مایی بکه نه وه که ئه ویش پئویسته، به لام پئویستتر نه وه یه هۆلی سینه مایی دروست بکرئ و به شیک له و پارانه ش بگه رپنیه وه که له سینه ما خه رج ده کرئ، به وه بینه ری کوردیش به سینه ما ئاشت ده بیته وه.

قودسیه تی سینه ما

لای نه وه ی کۆن و نوئ

به و پئیه ی نه وه ی کۆن نه وانه ی له سالانی هه فتا و هه شتا به هه سه رت بوون بۆ نه وه ی بلیتیکیان ده سته که وئ و بچن به ئاره زووی خۆیان سه یری فیلمیکی سینه مایی بکه ن، نه وان له نه وه ی ئیستا زیاتر قه دری سینه ما ده زانن و له زمانه که شی تپه ده گا، له به ره وه ی نه وه ی ئیستا هه ر فیلمیکی بیه وئ یا له سه ته لایت ده بیینی، یاخود ده چی نوسه ی کۆپی فیلمه که له بازار ده کرئ و له ماله وه سه یری ده کا، بۆیه سینه ما وه کو هونه ریکی سانا سه یر ده کا و جیاوازی ناکا له نتوان سینه ما و به ره مه ی ته له فزیۆنی له به ره وه ی واده زانی فیلمی سینه مایی نه وه یه که له ته له فزیۆن نیشان ده درئ، بئ ئاگا له وه ی پئویسته فیلمی سینه مایی له هۆلی سینه مایی نمایش بکرئ.

هه روها سه بارهت به کومه لگه ئيمه فيلمى په روهرده يى باشه، له بهر نه وهى ئيمه په روهرده يى کومه لگه يه کين پره له کيشه وگرفت. هه روها ماموستا (هه ليمه) سه بارهت به فيلمى خو شه ويستى ده لئ: (فيلمى خو شه ويستى يو ئيمه ي کورد سه رتايه) تاكو ئيستاش هه نديک له تاکه کاني کومه لگه ئيمه بوچونيان وايه سه يړکردنى ئه م جوړه فيلمان هه لگه لا دابونه ريتى کومه لگه ئيمه ناگونجى..

کاريگه رى فيلم له سه ر بير کردنه وه

(هاژه محيدين) ته مهن ۲۰ ساله، پيښوايه سه يړکردنى فيلم کاريگه ريه کى زورى هه يه له سه ر بارى دهرونى مروځ، زورجار مروځ له فيلم يکدا دهورى ئه کتريک له خويدا به دى دهکات، به لام هه نديک جارى ديه مروځ رق و قينه هه لده گرځ به رامبه ر به و ئه کتريه دهورى خراپو ناژاوه گيرى ده بينى.

هاژه هيو اى نه وهى خواست که ناله کورديه کان ته ماشا کردنى فيلم بکه نه کلتور لاي هاو لتيان، به لام به داخوه زوريه ئه م فيلمانى که ئيستا له که ناله کورديه کان پيشان ده درين فيلمى (شه ر) ن له کاتيکدا ئيمه پيويستمان به فيلمى رو شنبيرى و هونه رى و زانستى و په روهرده يى و ديکومينتى هه يه، تاوه کو ته ماشا کردنى فيلم بکه ين به که لتور.

(موژده به هجت) يش سه بارهت به م بابه ته به م جوړه دوا: من يو خوم سه يرى فيلمى کومه لايه تى ده که م که باسى ناخوشيو تهنگو چه له مه ي خيزان بکات، له هه مو بواره کاني ئابورى، خو شه ويستى و چو نيه تى به خيوکردنى مندا لا، به تايبه تى ئه و مندا لانه ي که ته م نيان له ۱۲ سال به ره و سه ره وه و چو ن دايکو باوک ره فتار له گه ليان دهکات. چونه که سه يرى ئه م جوړه فيلمان هه که ين زور شت فيرده بين، که گرفتک ديه پيشمان ده تانين چاره سه رى بکه ين. هه روها سه يرى که نالى ئاسمانى جه زيره ي دؤکيؤمينتى ده که م، که باسى هه مو جوړه بابه تيک دهکات.

بوچى ته ماشا کردنى فيلم نه بو ته کلتور؟

ناماده کردنى: سه باح شيخانى

ئيمه روژانه سه ره پاى سه رقاليما ن به لام چه ند کاتى خومان به ته ماشا کردنى فيلم سه رف ده که ين؟! بوچى ته ماشا کردنى فيلم نه بو ته کلتور لاي ئيمه؟ ئيمه ي کورد بوچى زياتر چه ز له فيلمى ئه کشن و جهنگ ده که ين؟ چو ن وابکه ين ته ماشا کردنى فيلم ببيته کلتور؟ هه ولمانداوه له م ريپورتاژده و لامي برېک له م پرسى ارانه بده ينه وه:

هه ليمه هه مه ره شيد (ماموستا) ده باره ي ئه م پرسه ده لئ: فيلمى ميسرى هه موويان له گه لا ژيانى روژانه ي ئيمه ده گونجى، چونه کيشه ي ئيمه و ميسريه کان، وهک کيشه ي هه ژارى و نيشته جيپوون له يهک ده چن. به بوچونى من خه لک زياتر سه يرى فيلمى کومه لايه تى بکات، تاكو له ژيانى روژانه سو دى لئ وه ربگرځ،

سوودو قازانجی ته ماشاگردنی فیلم

(زیږو عه بدوللا) دره چوی زانکۆ: به شیوه یه کی گشتی ئەم بابە ته به چه ند خالیک وه لām ده دینه وه:

۱- هه ر که سیک که به ئاره زووی خوی ته ماشای جوړه فیلمیک ده کات، فیږی ره وشتی جوان وه لسوکه وتی باش ده بیټ ئە گهر بیه ویت.

۲- ته ماشاگردنی فیلم ده بیټه په شیمان بوونه وه مان له زوړ کاری خراب که روژانه ئەنجامی ده دین چ له ماله وه چ له گه لا هاوریکانت.

۳- ته ماشاگردنی فیلمی کوردی به تایبه تی دراماکان فیږمان ده کات که ریز له نیشتمانی خۆمان وه لکی خۆمان بگرین. هه روها فیږمان ده کات که چۆن ریز له دایکی شه هیدان وه کس و کاریان بگرین.

۴- سه یرکردنی فیلمه ئاینیه کان ده بیته هوی ده ست به درارنه بوونمان له ئاین.

۵- ته ماشاگردنی فیلمه کان ده بیته رینمایکردنمان بۆ ئەوهی زیاتر خزمه تی وولاتی خۆمان بکهین و داها ته که یشی به فیږۆ نه دین و له شوینی کارکردنمان به ده ست پاکی کاره کانمان به پێوه بیهین.

هه روها سه باره ت به وهی (بۆچی ته ماشاگردنی فیلم نه بۆته کلتور لای ئیمه) زیږو عه بدوللا گوتی: ۱- نه بوونی به ره مهی سینه مای کوردی له ولاتی ئیمه.

۲- نه بوونی هۆلی سینه مای پێویست له شه ره کاند.

۳- له ئەوروپا وه مریکا وه ولاتانی تر خه لک له هه فته یان له مانگ روژیک ته رخا نه ده کەن بۆ سینه ما یان بۆ پارک یان موزه خانه کان جا شه و بیت یان روژ به رنامه یه ک بۆ خۆیان داده پێژن بۆ ئەم مه به سته.

۴- لاوازی ریکلامه کان وه نه بوونی ئەکته ری باش وه ده ره یته ر.

۵- ساردو سږی له به ره مه مه یانی فیلمی سینه مای که په نگه سالانه ته نها یه ک فیلم یان هه ر نه بیټ. (سندس سه راجه ددین) دره چوی په یمانگای مامۆستایان ده لی: فیلمی میسری هه ر له زووه وه جیگای خوی کردۆته وه له ناو کۆمه لگهی ئیمه،

هه مه رهنگ

چونكه پيشان هيج شتيك نه بوو له ته له فزيوون سه يري بكهين و كاتى خوځمانى پيښه ينه سهر، ئه مهش له بهر نه بوونى فيلم به زمانى كوردى. دابونه ريتى فيلمى ميسرى له رووى كۆمه لايه تى و ئابوورى زور نزيكه له كۆمه لگه ي ئيمه . به لام نه وهى نوځ زور سه يري فيلمى ميسرى ناكات به لكو فيلمى بيانى .

سه بارهت به فيلمى دؤبلاژكراو، سندس گوټى: ئه م فيلمانه زور باوى نيه، له بهر نه وهى زور له دابونه ريتى ئيمه دووره، زنجيره كان زور دوورو دريژن و زور جاريش ده بيته هوى نانه وهى كيښه له ناو خيژانه كان .

(محيه دين عه بدوللا) فه زمان بهر له ديوانى وه زاره تى روښن بيري: نيشاندانى فيلم له شوينه گشتيه كانى وهك پارک ده بيته هوى ئاشنا بوونى هاو لاتیان به فيلم، چونكه ژماره يه كى زور له هاو لاتیان هاموشوئى ئه م شوينانه ده كن، هه ر ليژه وه داو ده كم هه فته ي روژيک ته رخا ن بکړئ بؤ نيشاندانى فيلم له شوينه گشتيه كان ..

(به يان ئه مجمهد) ته مه ن ٦١ سالا: بينينى فيلم نه بوته شتيك لاي ئيمه، له بهر نه وه ژماره يه كى زور مان كاتى ئه وه مان نييه له بهر دم TV دابنيشين، ژيانمان بوته راكه راکه ..! له بهر شيكيتري قسه كانيدا (به يان) گوټى: به داخه وه ئيمه كه متر سه يري فيلمى بيانى و جيهانى ده كين، نه وهش په يوه ندى به په روه رده ي خيژان و ژينگه ي كۆمه لايه تيه وه هه يه .

بوچى سالانى هه فتاكان و هه شتاكان خه لك زياتر ده چوون بؤ سينه ما، به لام نه مړو رووى تئ ناكه ن، هوى چييه ؟ له وه لامدا (هه سه ن سالح) دانيشتوى گه په كى ئازادى گوټى:

١- نه و فيلمان هى كه له سينه ماكان نيشان ده درئ، له گه لا ويستى خه لك دانيه ! چونكه كؤننو بابه ته كانى گرنگ نين .

٢- نه مړو ته له فزيوون روژيكي گرنگى هه يه له كه م كردنه وهى خه لك بؤ ته ماشا كردنى سينه ما .

٣- جاران خه لك بايه خى به خوشگوزه رانى و رابواردن ده دا، زياتر

له دواى په يداك
٤- له ته له فزيوون

هه مه رهنگ

نیشان ددریټ.

۵- فیلمی کوردی زۆر کهمه گهر بلیم هه رنه تاکو خه لک بههوییه روو له سینه ماکان بکات بۆ ته ماشا کردنیان.

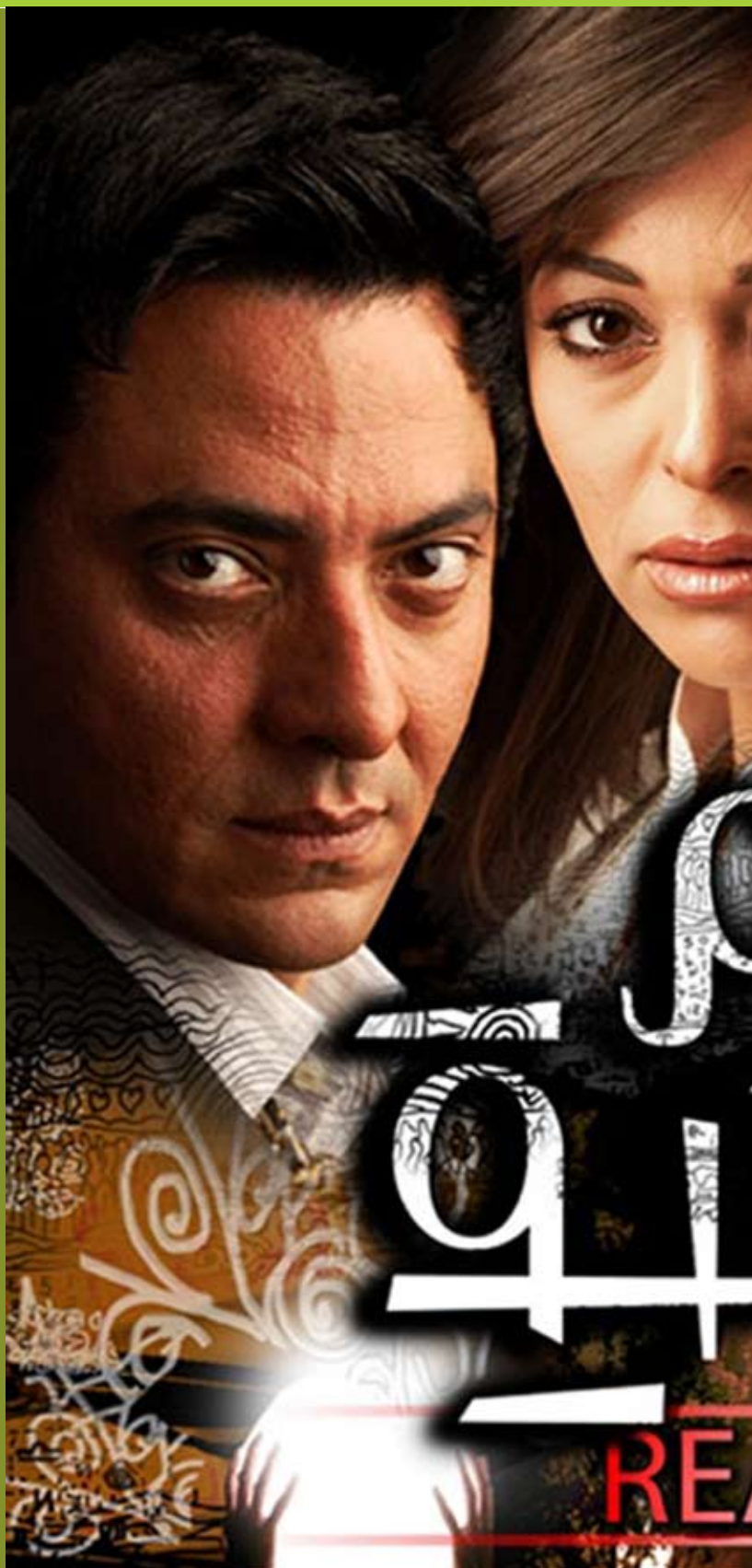
۶- پشستر شوینی هه وانه وهی خیزان له شاردا زۆر کهم بوو، به لām ئیستا زۆر پارک و شوینی کات به سه ریردن بۆ خیزان ههیه، بۆیه خیزانه کان روو له سینه ما ناکهن.

۷- سینه ماکان هه ندی جار فیلمی زۆر نابه جی لئ دده دن، که وا جیی شه رمه زارین، بۆیه خه لک روویان تیناکات به تاییه تی خیزان، به لکو سینه ماکان بۆته شوینی هه رزه کارانی نه شاره زا له ژیان و رابوردن و کات به فیرۆدان.

سه باره ت به وهی بۆچی بینه ری کورد هه ز له فیلمی شه پ و توندوتیژی ده کات؟ (لوتفیه ئه حمه د) به م جوړه دوا: کۆمه لگه ی ئیمه هه ر له دیزه مانه وه له ژیر زه بر و زهنگی دوژمنان بووه و به رده وام ئه شکه نجه دراوه، بۆیه ئیمه هه ز به فیلمی شه پ (ناکشن) ده که یین نه ک فیلمی زانستی و هونه ری، خه لکی ئیمه ش هوشیار نییه بۆ سوود وه رگرتن له زانست و هونه ر.

سه باره به فیلمی بیانی و شوینی بۆ نیشاندانی فیلم، (کاروان زیڤ) به رپوه به ری قوتابخانه ی کویتان له شاری هه ولیر: فیلمی بیانی و جیهانی زۆر باش هه یه که سوود به خشن، به تاییه ت ئه و فیلمانه ی که کۆمه لایه تین و نزیک له ژیا نی روژانه مان، یان زانستین یان یاسا یین و دوورن له توندوتیژی. چونکه فیلمیش هه یه له زیان گه یاندن، هیچیتری نیه بۆ کۆمه لا، به داخه وه ئه م جوړه یان له جوړی یه که م زیاتره، که ده بینه وه ی تیکدانی میشکی گه نجه کان و بردنیان بۆ ریگای خراپ و نه شیاو. به هه ر حال چ باش بیست یان خراپ، به لām ده بویه شوینی بۆ نیشاندانی فیلمی بیانی.

هه ر ده رباره ی کاریگه ری فیلمه بیانییه کان له سه ر کۆمه لگه ی کوردی، (سالار عه بدوللا) ته مه ن ۲۸ سال دانیش تووی گه ره کی ئازادی ده لی: فیلمه جیهانییه کان کاریگه ری زۆریان هه یه له سه ر کۆمه لگه ی کوردی، به لām له ناو کورد تانیستا فیلمیک نیه که سه رسامت بکات، ئه و فیلمانه ی هه ن هه موویان له یه کتر نزیکن و شتیکی ته قلیدین. ناوه پۆکی فیلمی بیانی زۆر به هیزه، هه ر فیلمیک باس له بابه تیک ده کات ئه مه ش وات لئ ده کات که هه ر له سه ره تاوه تاکو کۆتایی فیلمه که هه مووی ته ماشا بکه ی.

فیعلهن ئەم وشکەسالییهی (دراما) ی کوردی بارانیکی به خوڤی گهرهکه

نازم دلبد

له م رۆژانه دا له هه ندی له رۆژنامه کان چەند بیروبۆچوونیکی برادەر هونه رمه نده کانی خۆم له مه پ ئەو (نه کسه) یه ی که درامای کوردی تییکه وتوووه خوینده وه، له دیتنی من بۆ ئەم ره وشه کۆمه لێ (نادگار) ده بینرێ و کۆمه لێ بۆچوونی (موزاد) ده خویندریتته وه له هه مووشیان (پیرۆز) تر ئەوه یه که هه تا هه نوکه شی له گه لدا بیته بینهری کورد به (شه وقه وه) چاوه پێی ئەوه یه درامایه کی کوردی له سه ر شاشه ببینێ و هه قیشی له وه نییه تا چەند سه رکه وتوووه و تا چەند کرجوکاله و تا

چەند پابه ند بووه به پره نسییه کانی هونه ری دراما، چونکه ره نگه ئەوه کاری ئەو نه یێ کاری ره خنه گریکی هونه ر یان هونه رمه ندان خۆیانن که ئەمه ی دواشیان دابه ش ده بیته سه ر دوو گرووپ:

-یه کیکیان (حه سادەت)

-دووه میان تیروانیکی هونه ریانه .

له هه موو کاتیکیشدا هه ر ه ی دووه میان ده چیتته خانه ی لیكدانه وه و قسه له سه رکردن و وردکردنه وه ی. راسته دوا ی باهۆزی (راپه رین) ده رگای شاشه والا کراو ده م ناده مێ که نالێک ده بیته میوانی ماله کان، راسته کاره هونه رییه (سیدی) یه ه کان ئاوا (غه زوی) میشکی بینهری کوردییان کردوو ره نگه له لای خه لکانێک ته نها حسیب بۆ ئەم که سانه بکه ن که له میانی ئەم (سیدی) یانه ده بینرێن و که سیتر نه ناسرێ، به هه موو موقایسه کانیشت ئەم ریژه یه (زۆرتین) له وانه ی که کاری هونه ری جیدییان گه ره که، به لام له هه موو ئەنجامه کاندایه وه ی یه که م ئەمانه ن که ئاستیک بۆ کاره جیدییه کان داده نێن، چونکه چ کاریکی پوخته له (زاکیره) ی

زۆری و بۆری شاشه کان و باهۆزی
ته کنه لوژیای راگه یانندن تا سنوریک
سه ری له بینهر شیواندوووه.

هه مه رهنگ

(تهی) بکهن، به لām هه ندی لهو هونه رمه ندانهی تاوانی سستی نه بوونی یا دیار نه که و تنی درامای کوردی دده نه پāl (وهزاره تی روشنبیری) و له هه مان کاتیشدا به دهیان (ملیون دینار) یان له م وهزاره ته وهرگرتوو به ناوی به ره مه پێنانی دراما جا یان ههر پاره که یان وهرگرتوو و کاره که شیان به نه نجام نه که یاندوو یان نه گهر به ره مه شیان هیتابی نه رووی نیشاندانی هه بووه و نه هیچ رهونه قسی هونه ریکی درامای تیا به دی ده کرئ و ژوریشمان له م (حاله تانه) دیت و نا حه قی (وهزاره ت) یش بوو که چاو پۆشیانی لیکرد، چونکه من پیموایه نه گهر (وهزاره ت) به بۆندیکی یاسایی کاره کانی له گه ل نه م گرووپ و هونه رمه ندانه نه نجام بدایه کاره کان شیوازیکی دروستتری وهرده گرت، ئی که وایه هه موومان (تاوانبار) یان له گه یشتن به نه هیتانه دی (دراما) یه کی پوخته که بینه به چاوی (باب الحاره) سهیری بکات.

ته ره فیکی دیکه ی نه م مشتمپه ی نه م رهوشه هه میشه قسه ی له سه ره ده کرئ، مانه وه ی کاره درامایی و شانتوییه کانی دوینئ و ناسینی هونه رمه ندانه ی دوینیه له لای بینه ری کورده وه و هه میشه ئاماژه کردنه بۆ داهیتان و کاره کانی (دوینئ) یان نه مه شیان کات و سه رده مه ی بـوو که نه م هونه رمه ند و نه م درامایانه ی (دوینئ) یان به (نه مری) هیتشتوته وه له سه رووی هه موویانه وه (که به ته سیاسی) یه که ی دوینئ که هه مووان چاوه ری نه م بوون له (مه نه فزیک) وه کزه بایه کی نه ته وه یی زاخاوی هزیان بداته وه، نه مه ش ده کرا و هه مووان له م (مه نه فزه) دا دریغیان نه کردوو و نه گهر تۆزقالتیک له م سه رده مه جه ناله دا تروسکایی هه بوایه هونه رمه ندان نه وه ی ویستویانه کردوو یانه، ئینجا بوونی (یه ک شاشه) نه مه شیان گه وره ترین پیتاسه بوو یان تاکه (مه نه فز) بوو بینه ری کورد به ره مه هه هونه ریه کانی کورد ببینئ، ههر نه مه شیان بوو به (سایت) یکی فراوان تا نه و هونه رمه ندانه ی دوینئ کاره کانیان له سه ر بنیاتیکی پر له (ته حه دا) و له نئو جه نجالیه تیکی سیاسیه ی سه رکوتکه ر پێشکه ش بکه ن ده نگه سه دای خویان بمیتئ و خه لکانیک (ئیشاره) به کاره کانیان بکه ن، به لām نه مه ش نه وه ناگه یه نئ که (جیل) ی هونه رمه ندانی دوا ی راپه رین هیچ داهیتانیکیان نه کردوو و بینه ر نایانناسئ، به پێچه وانه وه نه وانیش هه وله کانیان به رده وامبووه، به لām ژۆری و بۆری شاشه کان و باهۆزی ته کنه لوژیای راگه یاندن تا سنوریک سه ری له بینه ر شیواندوو و نه مه ش ههر (کورد) ی نه گرتوته وه، به لکو ولاتانی دیکه ی وه کو (میسر)

هه ندی لهو هونه رمه ندانه ی تاوانی

سستی و نه بوونی درامای کوردی

دده نه پāl (وهزاره تی روشنبیری)

له هه مان کاتیشدا به دهیان (ملیون

دینار) یان له م وهزاره ته وهرگرتوو.

بینه ر به دریژایی مژووویه که ده مینئ (چلپاو و ره جه ب و پیاوخۆزان) یان نه م (سیدی) یانه ی که روژانه به لیشاو ده که ونه بازارپ و جگه له نزم کردنه وه ی ئاستی هونه ری (دراما) نه بئ هیچتری لئ به دینا کرئ، له گه ل نه وه ی که هه ندی لهو نه کته رانه که کار له م به ره مه مانه ده که ن (توانایه کی) ژور باشیان له بواری نواندن هیه و نه گهر ده ره یته ره جیدیه کان (موتوریه) یان بکه ن، نه وه گرهنئی نه وه ده درئ له ئاینده ببته نه سستیره، دیسانه وه من گله یی له وانیش ناکه م، چونکه له ههر کامه یان بپرسی، تۆ توانات هیه بۆ هه ولنا ده ی له کاریکی درامای تۆکه خۆت تاقی بکه یته وه وه لām که ی نه وه ده ی: (کوا درامای کوردی؟ کوا ده ره یته ری پرۆفیشنال...؟)، من پێویستم به بژۆی ژیان هیه)، ئی نه مه ی دووه میان ژور دروسته.

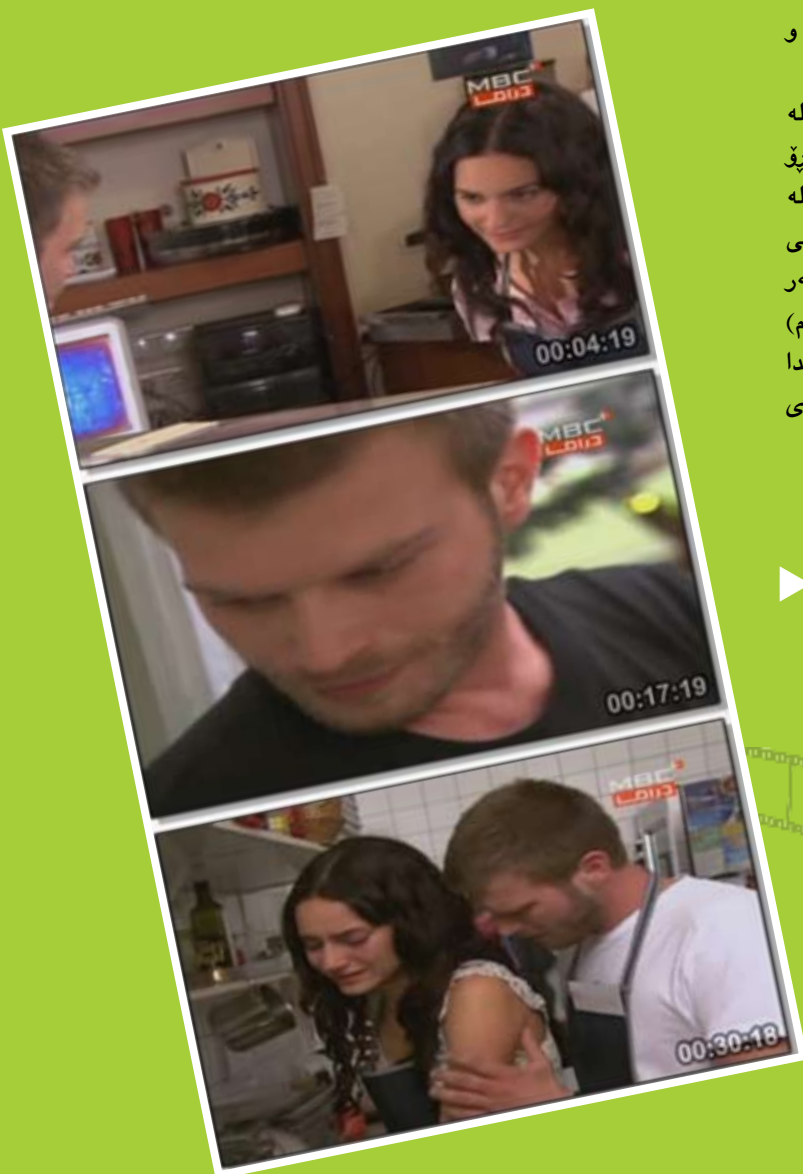
له هه مووشی (بئ وێژدان) تر قسه و باسه کانی هه ندی له هونه رمه ندانه که له هه موو بۆنه و دیداره کانیاندا (وهزاره تی روشنبیری) به ئاسته نگی (نه وه ل و ئاخیری) ی درامای کوردی ناوژه ده که ن، من به بئ ماستاو به رگری له وهزاره تی روشنبیری له م مه سه له یه ده که م و تا ئیستاکه ش تاقه یه که دینارم بۆ هیچ لهو درامایانه ی خۆم که حالئ حازر به هه موو نه و کارانه ی که ئاماده ن و سیناریۆم بۆ نویسوون ده توانم بلیم ده گاته (٧٥) سه عات که چی نه وهزاره ت بۆ به ره مه پێناوم و نه یه که (عانه) شم له وهزاره ت وهرگرتوو و فهرموون هه موو فایله کانی ژمیریاری وهزاره ت

یشی گرتۆته وه، رهنگه ئه وهنده ی (مه حمود یاسین و نور شریف و له یلی عه له وی) ده ناسرئ هونه ره مندیک ی به توانای ئیستا نه ناسرئ. که واته با واز له تاوانبارکردنی یه کتر بهینین هه موومان به شیکی له (ئه زمه) که و (ئه زمه) کهش به شیکه له جیهانگه رییه ی که ئه مرۆ هه موو دونیای ته کنه لۆژیای گرتۆته وه و هه ندیجار (غه دری) زۆری له بنیاتی (کلتر) کردوو و زۆرانی وه کو (ئه نتۆنی کوین) و (ئه نتۆنی ستیقن) و (تیۆدۆراکس) و (فه یروژ) و (عومه رشه ریف) و (تایه ر توفیق) ی له بیرکردوه و به پیر و گه نجه وه دلایان بۆ (نانسی عه جره م) لیده دا، به لام له هه موو ساته کاندا و له هه موو سه رده مه هونه رییه کاندا (داهینان) حوکمی خو ی ده کات و فیعه نیش ئه م وشکه سالییه ی درامای کوردی بارانیکی به خوپی گه ره که .

هه موومان تاوانبارین به

◀ نه هیانه دی (دراما) یه کی پوخته که
بینه ر به چاوی (باب الحاره) سه یری
بکات.

دەکرێ؟ ئەدی کێ دەچتە سینەمە؟
 رۆژەکیان ئەم پرسسیارانەم لە حاجی قادری جیرانمان کرد، مام
 حاجی هەر لەبەر دەرگای مالى خۆیان لە کۆڵانە کەمان دوکانۆکەکی
 دانابوو و ڕەدەوارەى دەفرۆشتە منداڵان. زۆرجار دەمدیت لەسەر
 تەنەکەى روونی راعى دانیشتیەو و ڕەدە قورئانى دەخویندەو.
 ئەو جارەى پرسسیاری (سینەما) شەم لێکرد، قورئانى لەسەر کۆشى
 بوو دەخویندەو، یەكسەر سەرى لەسەر قورئانەكە بەرزکردەو
 گوتى: كۆپى عەبە گێ بەگوارەى (سینەما) یەعنى مزگەفتى شەیتانى،
 نەخەرەتابى بچىە سینەمەى. ئەخلاقت تێك دەچى.

رۆژەت و رۆژ رۆیى. فێرە (سینەما) بووم، دەچومە سینەما سیروان
 چونکە لەمالەوهمان نزیک بوو، ئەوجا زانیم لەسینەمای فیلمى عەرەبى و
 هیندى و کابۆى و شەپ و بۆكسانى پێشان دەدرێت. هەر (سینەما) ی زۆر
 خەلکم ناسى. یەكەمین عەرەب کە لەوێ تەعاروفم لەگەڵکرد، هونەرمەندى
 کۆمیدى (ئیسماعیل یاسین) بوو. ئینجا فەرىد شەوقى و سامیە جەمال
 حەسەن یوسف و شۆکۆ و عەبدولسەلام بالوسى و یوسف وەهەبى و
 ئەسمەهانم

ناسى، هەر لەسینەمای سیروان تەعاروفم لەگەڵ شامى کابورو دارا مەندل
 و هیندیە دەنگخۆشەکانى دى کرد. هەر لەسینەما سیروان و سەلاحەدین
 و حەمرای بوو بەدەنگە هەمیشە زیندووکانى (فەرىد ئەترەش) و (ئوم
 کەلسوم) ئاشنا بووم کە هەموو جارێ بەر لەوێ فیلم دەست پێکات
 گۆرانیەکانى ئەم نەمرانە دەبیستەران.

هەقایەتى سینەمای دوور و درێژ وەها زوو تەواو نابێت، ئەگەر گونجا
 لەمەودوا هەر جارەو سۆالفەکی خۆم و بەزم و رەزى سینەمایەکانى ئەم
 کەونە هەولێرەتان لۆ دەگێژمەو.

سینەما یەعنى مزگەفتى شەیتانى...!! زایەر عەبدوللا

بەر لەچونە خویندنى قۆناغى سەرەتاییم، لەبیرمە لەکۆڵانى خۆمان
 لەگەرەکی تەیراوەى، لەسەر منداڵان دوو ژن شەریان بوو، بەهاتوهاوای
 جوندان بەیەكترى هەموو خەلکى گەرەکییان لەدەور خەربوونەو،
 ژنێکیان هاتەر و دەم شەپتر بوو، بۆیە جێنۆی پێستى بەزاردا
 دەهات، هەر بۆیە ژنەکەى تر چیتەر تەحەمولى نەماو شریقاندنى پێی
 گۆت: کرپە. دەنا دەتکەمە سینەما.

پێموایە، ئەمە یەكەمین جاربوو لە ئێماندا من گۆیم لەوشەى (سینەما)
 بێت. هەر بۆیە لەدواى ئەم شەپەر هەر کەسەکی دەیگەیشتمى لێم
 دەپرسی: ئەوێ سینەما چییە؟ دەخورێ؟ باشە یان خراپە؟ ئەدى لۆ
 نەزیرەى مام کەرىمى وەى بەژنە هارەکەى گەرەکى گۆت و دەمکوتى
 کرد.

لێم ببوو مەراق دەبى (سینەما) چ بى؟ لەکێندەرێیە؟ چى لەناو

ئاگاداریەك

بۆ بلاوکردنەوێ بابەت لە گۆڤارى فیلم:

- گرنگى زیاتر بە بابەتى نووسەر و رۆژنامەنووسانى كورد و فیلمى كوردى دەدەین، لەگەڵ هەر چالاکیەكى سینەمایى
 هونەرمەندانى كورد.
- پێویستە بابەتى وەرگیردارو، دەقە ئەسلیەكەى لەگەڵ دابێت.
- تادەكێ وینە بەکوالىتى بەرز لەگەڵ بابەتەكە بنێرن.
- ئەو بابەتەى بۆ گۆڤارى (فیلم) دەنێدرێ، لەهێچ شوێنێتر بلاونەبوو بێتەو.
- هەر بابەتێك شیاوێ بلاو بوونەو نەبێت، لە ئەرشیفى گۆڤار دەپاریزێت.
- ئەو بەرێزانەى بابەتیان لەگۆڤارى (فیلم) بلاو بووتەو، پەيوەندى بکەن بۆ وەرگرتنى پاداشتەکانیان بەسوپاسەو.

لەگەڵ ریزمان
 گۆڤارى فیلم

(کوێستانی قه‌ندیل) به‌ره‌می به‌رێوه‌به‌ریتی هونه‌ری سینه‌مای سلێمانیه و سێ هونه‌رمه‌ندی ناوداری کورد رۆلی سه‌ره‌کی تیدا ده‌گێرن، ئه‌وانیش (د. قوتبه‌دین سادقی مامۆستای شانۆ و عه‌ینه‌دین مه‌ریوانی و جومه‌رد قاره‌مانی سترانبیژی باکوری کوردستان)، یه‌کێک له‌ پۆله‌کانیتر له‌ لایه‌ن میوانی به‌ره‌م (کامه‌ران ره‌ئوف) هونه‌رمه‌ندی شانۆکاری باشووری کوردستانه‌وه به‌رجه‌سته ده‌کری‌ت، هه‌روه‌ها هونه‌رمه‌ندی شیوه‌کاری عه‌ره‌ب (له‌میا حسێن)یش یه‌کێک له‌ ئه‌کته‌ره‌کانی ئه‌و فیلمه‌یه .

کوێستانی قه‌ندیل به‌ پێچه‌وانه‌ی زۆربه‌ی فیلمه‌ کوردیه‌کانی دیکه‌وه هه‌ولێ داوه ئه‌زموونی سینه‌ما له‌ناو شار و ده‌ره‌وه‌ی شار تاقیبکاته‌وه، که‌ باس له‌ رابردوو و ئێستای په‌یوه‌ندیه‌کانو چیره‌که‌کانی ژيانو کلتوری هاوبه‌شی چوار نه‌ته‌وه‌ی دراوسێ (کورد، تورک، عه‌ره‌ب، فارس) ده‌کات، که‌ له‌جوگرافیایه‌کی وه‌ک کوێستانی قه‌ندیل به‌ریه‌ک ده‌که‌ون .

تورک و عه‌ره‌ب و فارس له‌گه‌ڵ کورد له‌ کوێستانی قه‌ندیلان!

له (ماوبه‌ی که‌ریمی)یه‌وه

به‌ به‌شداری ۱۲۰ ئه‌کته‌ر له‌سێ پارچه‌ی کوردستان و ستافیکی پرۆفیشنالا، فیلمی (کوێستانی قه‌ندیل) له‌ ده‌ره‌ینانی هونه‌رمه‌ند ته‌ها که‌ریمی، له‌ به‌هاری رابردوودا له‌شاری سلێمانی و ده‌رویه‌ری وێنه‌ی گیراو ئێستاش کاری مونتاژ و موزیکی ته‌واوو بووه، بپیار وایه به‌مزوانه له‌شاره‌کانی سلێمانی و هه‌ولێر نمایش بکری‌ت، هاوکات له‌گه‌ڵ نمایشی فیلمه‌که سینه‌اریۆی چاپکراوی فیلمه‌که وه‌ک یه‌که‌م سینه‌اریۆی کوردی، له‌گه‌ڵ DVD چوار فیلمی پێشووتری ده‌ره‌ینه‌ر بڵاوده‌کری‌نه‌وه .

